

AccessBank-da risklərin idarə edilməsi barədə ümumi məlumat

Risqlərin idarə edilməsi Bankın biznes fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsidir. Risqlərin idarə edilməsində məqsəd, Bank tərəfindən qəbul edilən riskləri Bankın strateji məqsədlərinə müvafiq səviyyədə saxlamaqdan ibarətdir. Bankın ümumi strategiyasına uyğun olaraq, risklərin idarə edilməsi strategiyası bankın kreditləşmə fəaliyyətinin inkişafına nail olmaq və eyni zamanda risklərin idarə edilməsi baxımından həyata keçirilən tədbirlərin gücləndirilməsi istiqamətində aparılır. Strateji nöqtəyi nəzərdən risklərin idarə edilməsi üçün risklərin həcmi müəyyən edilir, risklərə nəzarət olunma qaydaları formalaşdırılır və səciyyəvi olaraq bankın hər bir şöbəsinin üzləşdiyi müəyyən risklər (kredit riski, bazar riski, əməliyyat riski, likvidlik riski, xüsusi risklər) haqqında ətraflı məlumatlar təsvir edilir.

Risqlərin idarə edilməsi, həmçinin, aşağıdakı məqsədlərlə həyata keçirilir:

- Qəbul olunmuş risk səviyyəsinin aşkarlanması, ölçülməsi və müəyyən olunması;
- Bank fəaliyyətinin bütün istiqamətlərində risk/mənfəətilik əmsallarının optimallaşdırılması;
- Risqlərin, Bankın maliyyə sabitliyinə, eləcə də onun kreditorlarının və əmanətçilərinin maraqlarına təhlükə yaratmayacağı səviyyədə saxlanması;
- Bankın bütün əməkdaşları tərəfindən, Bankın normativ-hüquqi aktlarına, təsisçilik və daxili sənədlərinə riayət olunmasına nəzarət;
- Bank üçün mənfi hallar yarandıqda Bankın üzləşdiyi risklərin minimuma endirilməsi.

Risqlərin qiymətləndirilməsi prosesi bankın tərtib etdiyi risk xəritəsində əhatəli şəkildə öz əksini tapmışdır.

Bankda biznes kreditləri üzrə borcalanların qiymətləndirilməsi zamanı borcalanların maliyyə göstəriciləri, kredit tarixi, girov təminatı, kreditin təyinatı, borcalanın biznes fəaliyyətində təcrübəsi, borcalana təsir edən bazar amilləri və xarici amillər nəzərə alınır. Borcalanların istehlak kreditləri üzrə qiymətləndirilməsi bankdaxili qaydalar və Skoring sistemi üzrə həyata keçirilir.

Risklərin idarə edilməsi üzrə bankın siyasəti

AccessBank-ın Risklərin idarə edilməsi siyasəti, bankın fəaliyyətində meydana çıxan risklərin aşkarlanması, təhlil edilməsi və məhdudlaşdırılması üçün nəzərdə tutulub.

Bank-ın Risklərin idarə edilməsi siyasəti banklara nəzarət üzrə Bazel Komitəsinin təkliflərinə, Azərbaycan Mərkəzi Bankının tövsiyyələrinə və Bankın risk idarəçiliyi konsepsiyalarına əsaslanır. Bu siyasət, Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə, AMB-nin normativ aktlarına, eləcə də Bankın Nizamnaməsinə və daxili prosedurlarına müvafiq qaydada işlənib hazırlanmışdır.

Bankda risklərin azaldılması üzrə prioritet istiqamətlər və aparılan nəzarət tədbirləri aşağıdakı kimidir:

- Bankda risklərin azaldılması siyasətinə uyğun olaraq risklərin iştahası müəyyən edilir;
- Risklərin azaldılması istiqamətində müəyyən limitlər təyin olunur və əsasən kredit, likvidlik, bazar riskləri üzrə həyata keçirilir. Limitlərin məqsədi risklərin qabaqcadan qarşısının alınması və bank işinin effektivliyinin təmin edilməsidir. Risklərə nəzarət bankın Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənən risk limitləri çərçivəsində həyata keçirilir;
- Bankda risklərin idarə edilməsinə nəzarət hər bir şöbənin daxili qaydalarına və Riskləri İdarəetmə Komitəsinin təlimatlarına uyğun aparılır. Risklərə gündəlik nəzarət Bankın daxili şöbələri tərəfindən həyata keçirilir. Daxili şöbələrə əməliyyat dəstəyi Bankda mövcud olan Risklərin İdarəedilməsi departamenti tərəfindən həyata keçirilir;
- Bununla yanaşı Daxili Audit departamenti tərəfindən il ərzində bu istiqamətdə yoxlamalar aparılır;
- Risklərin İdarəedilməsi departamenti tərəfindən Baş Ofisə filiallardan daxil olan kredit təkliflərinə baxılır və onlara nəzarət baxışları keçirilir; mütəmadi olaraq filiallar tərəfindən verilən kreditlərin monitorinqi keçirilir və zəruri olduqda filiallarda gecikmələr üzrə kredit komitələri keçirilir və işin yekunlarına dair hesabat hazırlanır;
- Erkən xəbərdarlıq sisteminin vasitəsilə bank fəaliyyətində istifadə olunan müxtəlif əmsalların müəyyən edilmiş limitlərə yaxınlaşması nəticəsində yarana biləcək risklər barədə rəhbərliyə məlumatlar verilir və risklərə nəzarət edilir;
- Aparılan monitorinqlər zamanı müəyyən olunmuş limit səviyyələrinin pozulması aşkarlanarsa bank tərəfindən zəruri tədbirlər həyata keçirilir və bu sahədəki risklər nəzarətdə saxlanılır;
- Hər bir risk üzrə təhlillər aparılır və nəticələri barədə Bankın İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasına təqdim olunur;

- Mərkəzi Bankın müəyyən etdiyi qaydalara uyğun olaraq aktivlər və öhdəliklər üzrə ehtiyatlar yaradılır.

Kreditlər üzrə yaradılmış adi və məqsədli ehtiyatlar, kreditlərin risk dərəcəsi üzrə təsnifləşdirilməsi

Kreditlər risk dərəcəsi üzrə Mərkəzi Bankın "Aktivlərin təsnifləşdirilməsi və mümkün zərərlərin ödənilməsi üçün ehtiyatların yaradılması Qaydaları"na uyğun təsnifatlaşdırılıb.

Vaxtı keçmiş kreditlər - əsas məbləğ, yaxud ona hesablanan faizlər və ya hər hansı birinin ödənilməyən hissəsi üzrə ödənişləri müqavilədə göstərilən tarixdən otuz təqvim günündən artıq gecikdirilmiş kreditlərdir.

Kreditlər risk dərəcəsi üzrə təsnifatlaşdırılarkən standart və qeyri-standart kreditlərə bölünür.

Standart kreditlərə - "qənaətbəxş" və "nəzarət altında olan kreditlər" aiddir.

Qeyri-standart kreditlərə - "qeyri-qənaətbəxş", "təhlükəli" və "ümitsiz kreditlər" aiddir.

Təsnifləşdirmə məqsədi ilə aktivlər 30 günədək, 31 gündən 90 günədək, 91 gündən 180 günədək, 181 gündən 270 günədək və 270 gündən artıq gecikdirilmiş aktivlərə bölünür.

Keyfiyyət meyarlarına görə aktivlər yüksək, orta və aşağı keyfiyyətli aktivlərə bölünür.

Aktivlərin təsnifat kateqoriyası aşağıdakı cədvələ əsasən müəyyən olunur:

Gecikmə günləri	0-30 gün	31-90 gün	91-180 gün	181-270 gün	270 gündən artıq
Keyfiyyət meyarları					
Yüksək	Qənaətbəxş	Nəzarət altında olan	Qeyri-qənaətbəxş	Təhlükəli	Ümitsiz
Orta	Nəzarət altında olan	Qeyri-qənaətbəxş	Təhlükəli	Ümitsiz	Ümitsiz
Aşağı	Qeyri-qənaətbəxş	Təhlükəli	Ümitsiz	Ümitsiz	Ümitsiz

Təsnifləşdirmə kateqoriyaları üzrə ehtiyatların dərəcələri aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

qənaətbəxş aktivlər - 1%;

nəzarət altında olan aktivlər - 23.02.2015-ci il tarixindən restrukturizasiya edilmiş və nəzarət altında olan aktiv kimi təsnifləşdirilmiş aktivlər 2%, restrukturizasiya olunmamış nəzarət altında olan aktivlər isə 1%;

qeyri-qənaətbəxş aktivlər - 25%;

təhlükəli aktivlər - 50%;

ümitsiz aktivlər - 100%.

Kreditlərin regionlar üzrə coğrafi bölgüsü

Bankda kreditlərin regionlar üzrə diversifikasiyası zamanı regionun iqtisadi potensialı, potensial müştəri sayı nəzərə alınır.

30 Sentyabr 2016

(min AZN)

Regionlar	Kreditlər	
	Müştəri sayı	Məbləğ
Abşeron	28 751	382 791
Gəncə - Qazax	10 544	58 670
Şəki - Zaqatala	5 608	17 385
Lənkəran - Astara	7 580	37 212
Quba - Xaçmaz	4 143	30 922
Naxçıvan	8	339
Kür - Araz	8 206	32 715
Aran	6 196	28 082
Şamaxı	1 614	6 405
Qarabağ	5 982	21 411
Digər	4	41
Cəmi	78 636	615 973

Kreditlərin iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü

Bankda kreditlərin iqtisadi sektorlar üzrə diversifikasiyası aparılır. Hər hansı iqtisadi sektor maliyyələşdirilərkən bankdaxili limitlər çərçivəsində, qanunvericiliklə qadağan olunmayan və bank üçün az riskli hesab olunan sahələr maliyyələşdirilir.

30 Sentyabr 2016

(min AZN)

İqtisadi sektorlar	Kreditlər	
	Müştəri sayı	Məbləğ
Ticarət	16 719	261 182
İşçi heyətinə	858	9 786
Xidmət	15 491	178 097
İstehsal	2 174	47 813
Nəqliyyat	3 538	10 540
Kənd təsərrüfatı	29 809	63 253
Tikinti	24	3 885
Digər	10 023	41 417
Cəmi	78 636	615 973

Xarici valyuta riski, o cümlədən açıq valyuta mövqeyi

Xarici valyuta ilə bağlı yarana biləcək riskin qarşısını almaq məqsədilə mütəmadi olaraq Bankın valyuta mövqeyinə nəzər yetirilir. Bankın cəlb olunan vəsaitlərində xarici valyutalardan USD və EUR üstünlük təşkil edir. 30 Sentyabr 2016-cı il tarixinə SDV-lər üzrə real Açıq Valyuta Mövqeyi -0.78%-ə bərabər olmuşdur. Bankın məcmu kapitalı AZN-lə müəyyən edilir.

AÇIQ VALYUTA MÖVQEYİ HESABATI

30 Sentyabr 2016

Valyuta	AMB məzənnəsi	Tələblər (valyutada)			Manat ekvivalentində
		Balans üzrə	Balansdan kənar	Cəmi	Cəmi tələblər
USD	1,6211	496 574 174	25 814 248	522 388 422	846 843 871
EUR	1,8187	24 537 868	0	24 537 868	44 627 020
RUB	0,0257	17 143 771	0	17 143 771	440 595
GBP	2,1026	75 972	0	75 972	159 739

Valyuta	AMB məzənnəsi	Öhdəliklər (valyutada)			Manat ekvivalentində
		Balans üzrə	Balansdan kənar	Cəmi	Cəmi tələblər
USD	1,6211	425 804 898	26 519 413	452 324 311	733 262 941
EUR	1,8187	24 570 813	1 419 437	25 990 249	47 268 466
RUB	0,0257	11 614 841	0	11 614 841	298 501
GBP	2,1026	86 419	0	86 419	181 705

Valyuta	Açıq valyuta mövqeyi		Açıq valyuta mövqeyi		AVM əmsalı
	Uzun		Qısa		
	Valyutada	Manat	Valyutada	Manat	
USD	1 223 872	1 984 018	0	0	2,67
EUR	0	0	1 473 661	2 680 147	-3,61
RUB	5 528 930	142 093	0	0	0,19
GBP	0	0	10 447	21 966	-0,03
SDV-lər üzrə məcmu AVM (AZN)			-576 001		-0,78

* kredit itkilərinə görə ayrılmış ehtiyatlar hesablamalarda nəzərə alınmışdır

Opsion və Hecinq əməliyyatları

Xarici valyuta ilə bağlı riskin qarşısının alınması məqsədilə Opsion və Hecinq əməliyyatlarından istifadə edilir. Opsion əməliyyatı – müştəriyə öncədən müəyyən olunmuş məzənnə ilə xarici valyutanın satışıdır. Hecinq əməliyyatı - maliyyə bazarlarında risklərin sığortalanmasına istiqamətlənmiş tədbirlərdir. Yəni, gələcəkdə sərmayə risklərini minimallaşdırmaq və yaxud ümumiyyətlə sifıra endirmək məqsədilə hər nəyisə (məhsul, valyuta) müəyyən məbləğə alıb-satmaq barədə müqavilədir. Opsion və Hecinq müqaviləsini imzalamaq istəyən müştərinin ABŞ dolları valyutasında olan krediti üzrə müəyyən şərtlər dəyişdirilərək yeni saziş və ödəniş planı imzalanır.